

Obsah

PŘEDMLUVA	9
1 ÚVODEM	11
1.1 Tři příběhy z českých škol	11
1.2 Typický vývoj šikany ve školní třídě	13
1.3 Jde o epidemii?	16
1.4 Co můžeme dělat?	17
1.4.1 Možnosti, které mají školy v prevenci a řešení případů šikany	17
1.4.2 Možnosti, které mají v boji proti šikaně rodiče žáků	19
2 CO JE ŠIKANA A JAK SE ZJIŠTUJE?	21
2.1 Definice šikany	21
2.2 Kde a kdy se šikana odehrává?	24
2.3 Je možno šikanu měřit?	26
2.3.1 Závažnost jednotlivého případu šikany	26
2.3.2 Stupeň zamoření šikanou	28
2.4 Kdo a koho šikanuje?	32
3 KDE SE TO V TĚCH DĚTECH BERE? K TEORII AGRESE	35
3.1 Jak rozumět pojmu agrese	35
3.2 Instinkty – biologický základ agrese	36
3.3 Agrese je naučené chování	39
3.4 Jak lidé překonávají vnitřní zábrany proti agresi?	43
3.5 Vztah mezi agresorem a jeho obětí	45
4 TŘÍDA ZNÁMÁ NEZNÁMÁ. K PSYCHOLOGII DĚTSKÉ SKUPINY	47
4.1 Třída je skupina v dlouhodobém vývoji	48
4.2 Třída má dvojí život, dvě tváře	49

5 ŠIKANA – HRA O OSMI HRÁČÍCH	53
5.1 Agresoři	53
5.2 Oběť	58
5.3 Třídní „publikum“	63
5.4 Zastávce – spolužák, který se aktivně zastává oběti	64
5.5 Pedagog	65
5.6 Rodiče zúčastněných dětí	68
5.6.1 Rodiče agresorů	68
5.6.2 Rodiče obětí	69
5.7 Místní komunita	71
5.8 Celá společnost	71
6 VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY	73
6.1 Vznik podezření	75
6.2 Rozhodnutí o zahájení vyšetřování	77
6.3 Postup při vyšetřování	79
6.4 Úloha rodičů obětí při vyšetřování šikany	85
7 VÝCHOVNÝ ZÁSAH A NÁPRAVA NÁSLEDKŮ ŠIKANY	91
7.1 Co s agresory?	93
7.1.1 Represe	93
7.1.2 Zvýšení péče o agresora	96
7.1.3 Jádro práce s agresorem: změna postoje	97
7.2 Co s rodiči agresorů?	99
7.3 Co s oběťmi?	99
7.4 Co s rodiči obětí?	101
7.5 Co s dětským kolektivem?	101
7.6 Celkový postup školy při řešení šikany	105
7.7 Úloha rodičů při řešení šikany	106
7.7.1 Rady pro rodiče agresorů	106
7.7.2 Rady pro rodiče obětí	108
8 PREVENCE ŠIKANY	111
8.1 Prevence na úrovni školy jako celku	111
8.2 Prevence na úrovni jednotlivých tříd	115
8.3 Prevence na úrovni jednotlivců	117

ZÁVĚREČNÉ ZAMYŠLENÍ	119
POZNÁMKY PRO NÁROČNÉ ČTENÁŘE	121
DODATKY A PŘÍLOHY	133
Dodatek 1	
Historie výzkumu a potírání šikany	133
Dodatek 2	
K definici šikany	135
Dodatek 3	
Šikana a výchova k tělesnému střetnutí	140
Příloha 1	
Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení	143
DOPORUČENÁ LITERATURA	155

Učitelé a vychovatelé, kteří se s problémem šikany setkávají ve své praxi. Pro pedagogy má být tato knížka základní informací. Když si ji přečtou, neznamená to ještě, že zvládnou složitější případy šikany, na které narazí zvláště u starších dětí. (Totéž ostatně platí i pro řadu jiných školních problémů, jejichž řešení vyžaduje hlubší teoretické znalosti a pedagogické zkušenosti, případně i speciální praktický výcvik.)

• A co v knížce najdete? Co je jejím obsahem?

• **Osvědčené praktické návody**
Šikana má různé formy a správný postup musí být případ od případu různý. Každá konkrétní situace vyžaduje odpovídající postup, jednak abychom poznali, oš přesně v daném případě jde, jednak abychom věděli, co dělat, odkud začít, a také kde a jak v případě potřeby hledat pomoc.